A serene forest scene with a dirt path leading into the distance. Sunlight rays (crepuscular rays) are visible, filtering through the dense canopy of green trees. The atmosphere is misty and ethereal. The text is overlaid in the center of the image.

به نام خداوند بخشنده مهربان

عنوان سخنرانی:

تحلیل وضعیت جمعیت شناختی ازدواج در ایران

مرجان رشوند سرخکوله

استادیار و عضو هیات علمی گروه جمعیت شناسی دانشگاه علامه طباطبائی

۲۸ بهمن ماه ۱۴۰۲

فهرست مطالب

- تعریف ازدواج در برخی از رشته‌ها
- اهمیت و ضرورت مطالعه ازدواج در علم جمعیت‌شناسی
- تحولات قانونی سن ازدواج
- تحولات جمعیت‌شناختی ازدواج در ایران
- موانع ازدواج و چالش‌های تشکیل خانواده
 - موانع فردی
 - موانع خانوادگی
 - موانع اقتصادی و اجتماعی
 - موانع و تغییرات ایده‌ای و نگرشی ازدواج و تشکیل خانواده
- نتیجه‌گیری و پیشنهادات

□ تعریف ازدواج در برخی رشته‌ها:

✓ تعریف ازدواج در حقوق

✓ تعریف ازدواج در جامعه‌شناسی

✓ تعریف ازدواج در روان‌شناسی

□ اهمیت و ضرورت مطالعه ازدواج در علم جمعیت‌شناسی

تحولات قانونی سن ازدواج

✓ سال ۱۳۱۳

✓ سال ۱۳۵۳

✓ سال ۱۳۷۰

تحولات جمعیت‌شناختی ازدواج در ایران

✓ تغییر سن در اولین ازدواج

✓ افزایش میانگین سن در اولین ازدواج

✓ رشد نسبت مجردین و افزایش مجرد قطعی

✓ تحولات خانواده

□ تغییر سن در اولین ازدواج

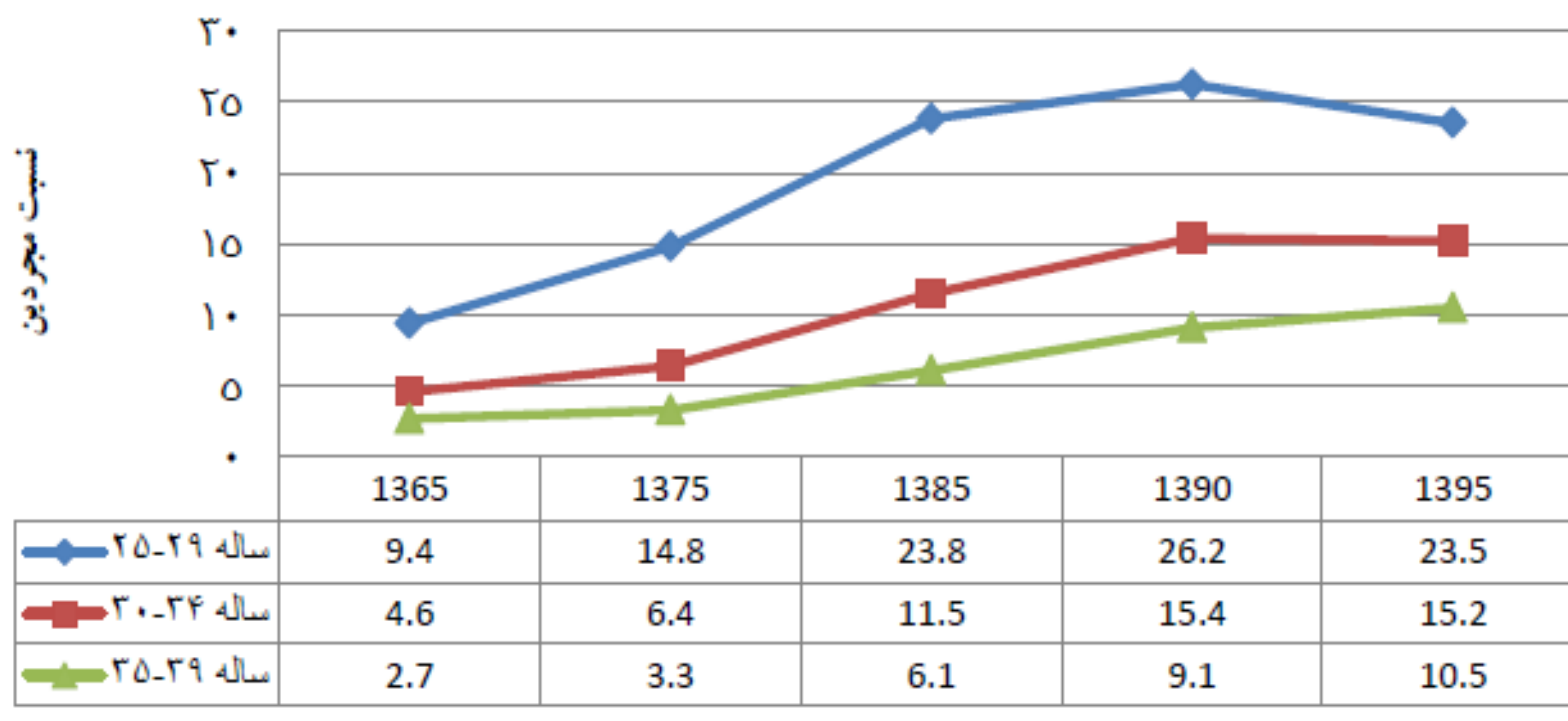
- امر ازدواج در ایران از دیر هنگام دارای دو خصوصیت اصلی زودرسی و فراگیری بوده است.
- این دو خصوصیت در میان زنان بیش از مردان بوده است.
- این خصوصیات از طریق نظام‌های اقتصادی و اجتماعی و نظام‌های فکری و اعتقادی پشتیبانی می‌شده‌اند.
- اما این وضعیت در سال‌های اخیر دستخوش تغییرات اساسی و بنیادی شده است به طوری که

میانگین سن ازدواج جمعیت کل کشور به تفکیک مناطق شهری و روستایی

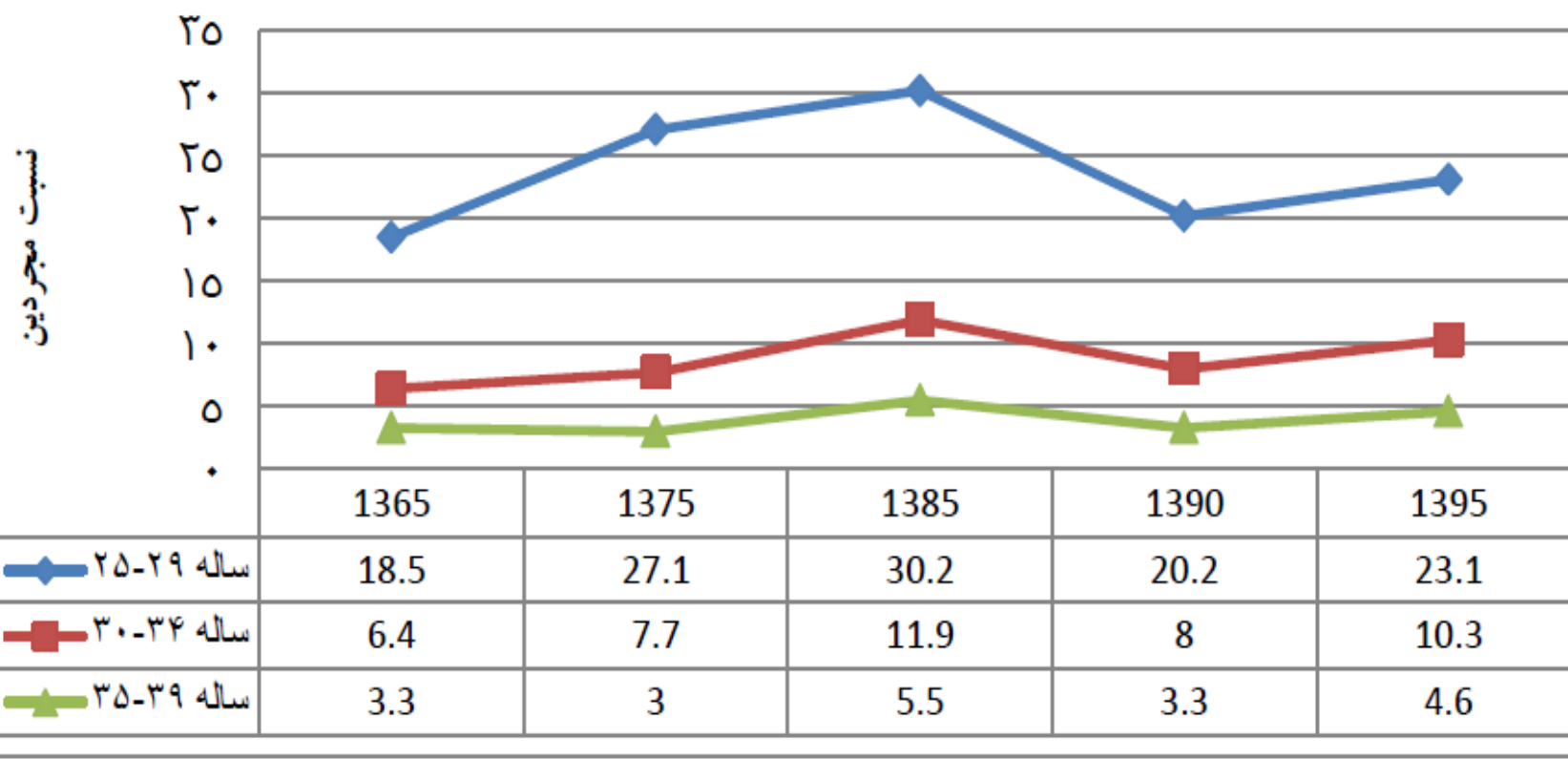
سال	کل		شهری		روستایی	
	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن
۱۳۴۵	۲۵,۰	۱۸,۴	۲۵,۶	۱۹,۰	۲۴,۴	۱۷,۹
۱۳۵۵	۲۴,۱	۱۹,۷	۲۵,۱	۲۰,۲	۲۲,۷	۱۹,۱
۱۳۶۵	۲۳,۸	۱۹,۹	۲۴,۴	۲۰,۲	۲۲,۸	۱۹,۶
۱۳۷۵	۲۵,۶	۲۲,۴	۲۶,۲	۲۲,۵	۲۴,۶	۲۲,۳
۱۳۸۵	۲۶,۲	۲۳,۲	۲۶,۵	۲۳,۲	۲۵,۵	۲۳,۳
۱۳۹۰	۲۶,۷	۲۳,۴	۲۷,۱	۲۳,۶	۲۵,۸	۲۳,۰
۱۳۹۵	۲۷,۴	۲۳,۰	۲۷,۸	۲۳,۴	۲۶,۵	۲۲,۰

منبع: مرکز آمار ایران ۱۳۹۵

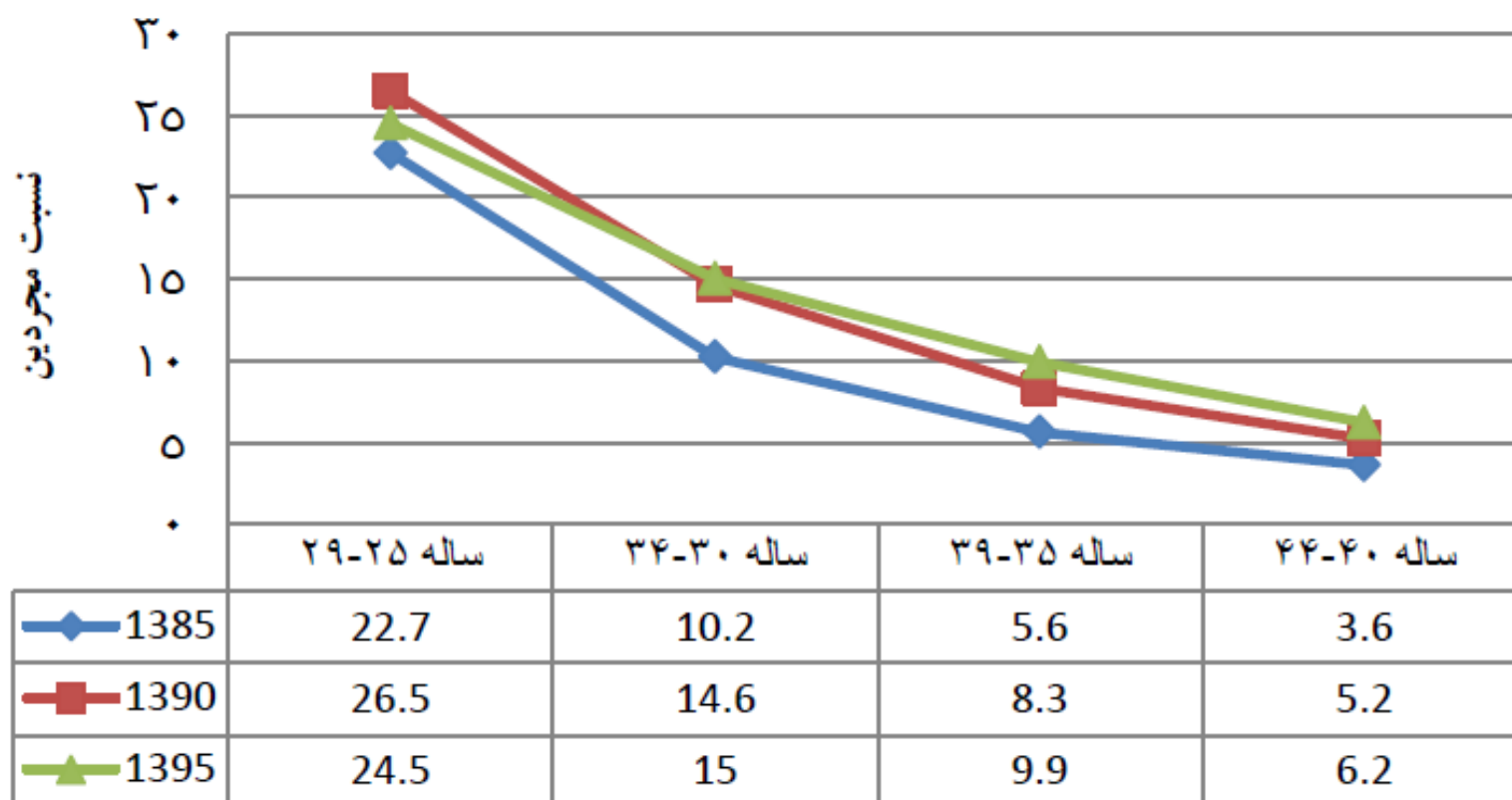
نسبت مجردین زنان کل کشور طی سالهای ۹۵-۱۳۶۵

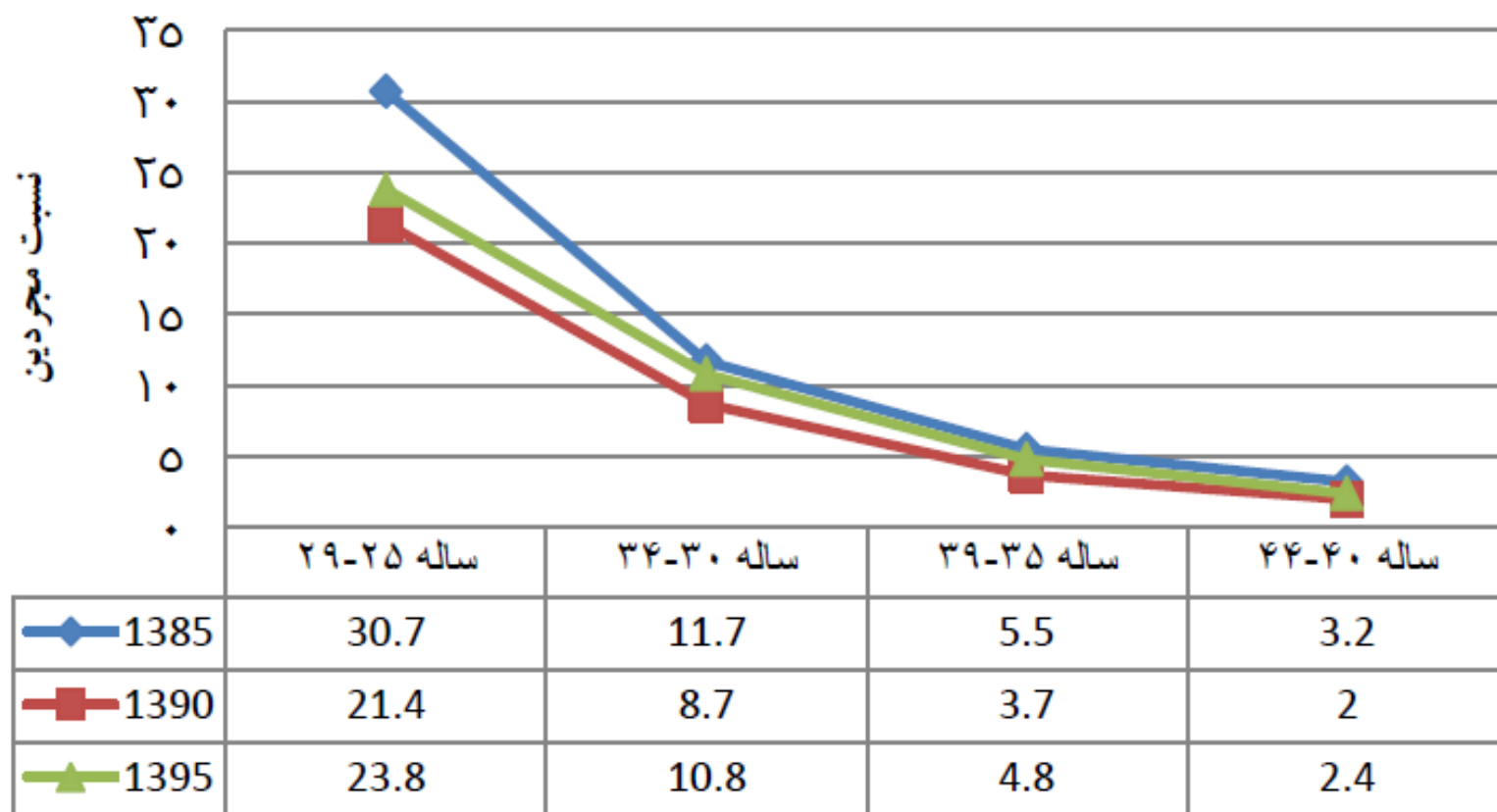
نسبت مجردین مردان کل کشور طی سالهای ۹۵-۱۳۶۵

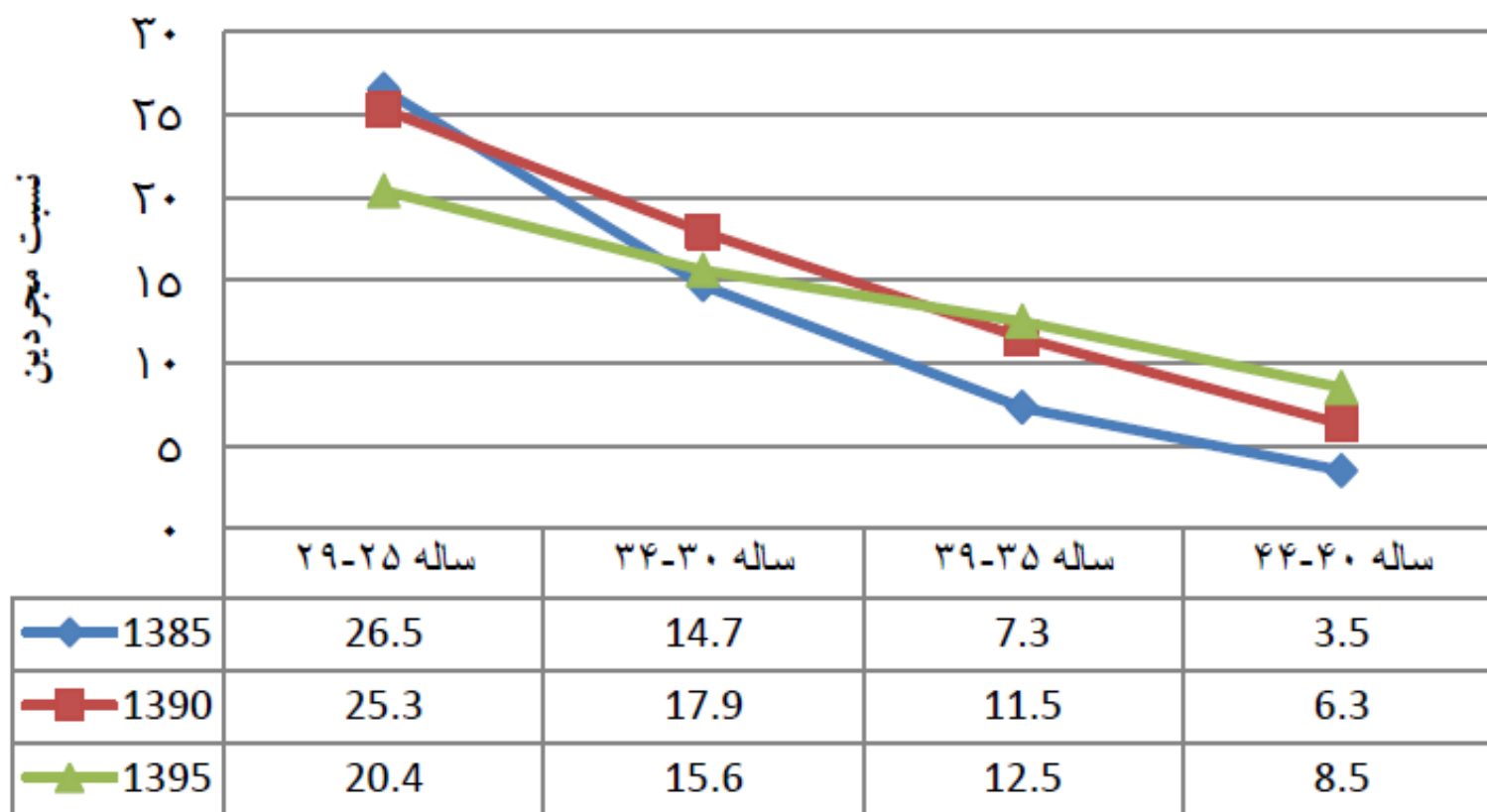
نسبت مجردین زنان مناطق شهری کشور طی سال‌های ۹۵-۱۳۸۵

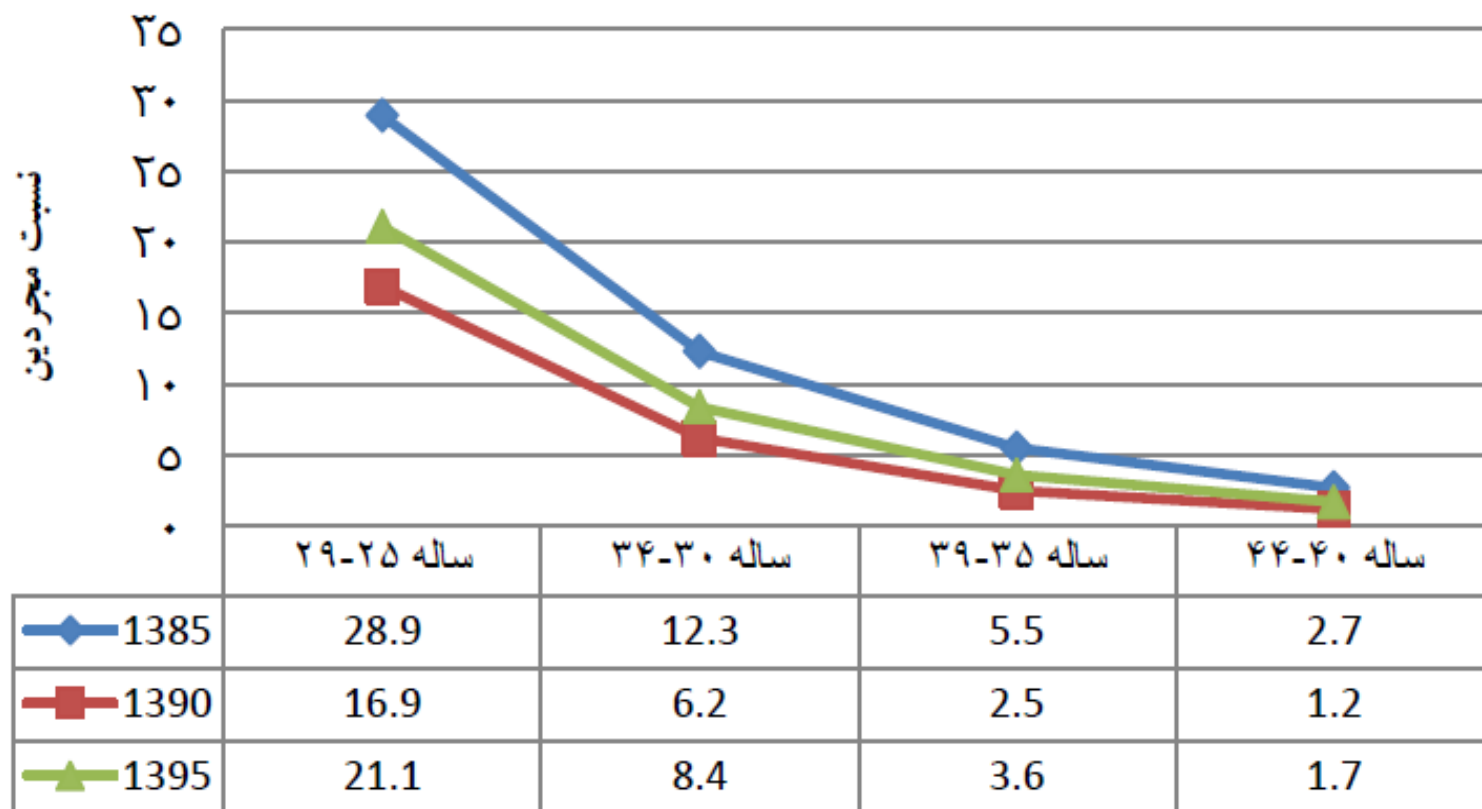
نسبت مجردین مردان مناطق شهری کشور طی سال‌های ۹۵ - ۱۳۸۵

نسبت مجردین زنان مناطق روستایی کشور طی سالهای ۹۵-۱۳۸۵

نسبت مجردین مردان مناطق روستایی کشور طی سال‌های ۹۵ - ۱۳۸۵

موانع و چالش‌های ازدواج و تشکیل خانواده

□ تبیین‌های ساختاری

□ تبیین‌های ایده‌ای و نگرشی

موانع ازدواج و تشکیل خانواده

□ موانع فردی

✓ عدم خودشناسی

✓ معیارهای غلط برای انتخاب همسر

✓ عدم هماهنگی در بلوغ جنسی، بلوغ عقلی و بلوغ عاطفی

✓ تصور آرمانی از فرد مورنظر

✓ تصور آرمانی از ازدواج

موانع ازدواج و تشکیل خانواده

□ موانع خانوادگی

- ✓ چشم و هم چشمی، و مقایسه‌هایی که خانواده‌ها انجام می‌دهند.
- ✓ توقعات بی‌جا و بیش‌تر از اندازه از عروس یا داماد.
- ✓ اختلافات فرهنگی، مادی، طبقاتی، و خانواده دختر و پسر.
- ✓ عدم درک و شناخت موقعیت افراد و خانواده‌ها از یکدیگر که موجب مانع تراشی و سنگ‌اندازی
- ✓ باورهای غلط خانواده در خصوص ازدواج

موانع اقتصادی و اجتماعی ازدواج و تشکیل خانواده

✓ بیکاری

✓ عدم وجود امنیت شغلی

✓ تورم

✓ کمبود مسکن

✓ تهیه جهیزیه

✓ مخارج مراسم عروسی

✓ تحصیلات

موانع و تغییرات ایده‌ای و نگرشی ازدواج و تشکیل خانواده

✓ میزان فردگرایی

✓ نگرش به ازدواج

✓ نگرش به مناسبات خارج از ازدواج

✓ شیوه همسرگزینی

✓ نگرش خانواده به ازدواج

توزیع درصد وضعیت میزان فردگرایی در بین پاسخگویان

گویه‌ها	خیلی کم	کم	نه کم نه زیاد	زیاد	خیلی زیاد	جمع
به انتظاراتی که خانواده از من دارد اهمیت می‌دهم.	۱۲/۸	۱۹/۶	۲۱/۷	۲۳/۶	۲۲/۳	۱۰۰/۰
از اینکه خانواده در زندگی من دخالت کند بیزارم.	۴/۰	۱۲/۰	۲۸/۵	۲۸/۰	۲۷/۵	۱۰۰/۰
کارهایی که دوست دارم را انجام می‌دهم و انتظارات خانواده برام الویت ندارند.	۸/۹	۱۳/۱	۳۴/۰	۱۹/۱	۲۴/۹	۱۰۰/۰
معمولا برای انجام کارها با خانواده مشورت می‌کنم.	۱۲/۳	۲۷/۸	۲۴/۱	۱۶/۲	۱۹/۶	۱۰۰/۰
مستقل زندگی کردن را دوست دارم.	۱۵/۲	۱۱/۵	۱۱/۰	۳۳/۸	۲۸/۵	۱۰۰/۰
در اکثر موارد مطابق نظر و تشخیص خودم عمل می‌کنم.	۴/۵	۵/۵	۲۱/۵	۳۶/۹	۳۱/۷	۱۰۰/۰

توزیع درصد وضعیت نگرش به ازدواج در بین پاسخگویان

گویه‌ها	کاملاً موافقم	موافقم	نه موافق و نه مخالف	مخالفم	کاملاً مخالفم	جمع
ترجیح می‌دهم تا آخر عمر مجرد بمانم.	۸/۶	۱۰/۷	۱۴/۹	۲۸	۳۷/۷	۱۰۰/۰
ازدواج دست و پا گیر لذت‌ها و آزادی‌های دوران مجردی است.	۸/۶	۱۲/۰	۱۷/۳	۳۱/۲	۳۰/۹	۱۰۰/۰
تمایلی به تشکیل خانواده و ازدواج ندارم.	۹/۲	۱۱	۱۹/۹	۳۰/۹	۲۹/۱	۱۰۰/۰
ترجیح می‌دهم از دوره مجردی به جای ازدواج لذت ببرم.	۷/۹	۱۴/۷	۲۴/۹	۲۸/۸	۲۳/۸	۱۰۰/۰
ازدواج پاسخی به نیازهای عاطفی و روحی فرد است.	۱۰/۵	۳۷/۲	۲۹/۶	۱۱/۳	۱۱/۵	۱۰۰/۰
ترجیح می‌دهم بعد از داشتن شغل و درآمد مناسب ازدواج کنم.	۲۲/۵	۳۰/۴	۲۵/۴	۹/۲	۱۲/۶	۱۰۰/۰
با ازدواج فرد به کمال می‌رسد.	۱۷/۳	۳۱/۴	۲۵/۴	۱۳/۹	۱۲	۱۰۰/۰
ترجیح می‌دهم در سن بالا ازدواج کنم.	۱۳/۹	۲۳/۸	۳۰/۶	۱۴/۷	۱۷	۱۰۰/۰

توزیع درصد وضعیت نگرش به مناسبات خارج از ازدواج در بین پاسخگویان

گویه‌ها	کاملاً مخالفم	مخالقم	نه موافق و نه مخالف	موافقم	کاملاً موافقم	جمع
برای داشتن رابطه جنسی نیازی به ازدواج وجود ندارد.	۲۱/۲	۲۵/۷	۱۹/۱	۱۶	۱۸/۱	۱۰۰/۰
می‌توان دارای رابطه جنسی با جنس مخالف بود، حتی زمانی که قصدی برای ازدواج وجود ندارد.	۲۱/۷	۳۱/۹	۱۷/۵	۱۲	۱۶/۸	۱۰۰/۰
روابط دوستانه دختر و پسر بر تشکیل زندگی موفق اثر مثبت دارد.	۱۰/۵	۲۱/۷	۳۵/۱	۱۴/۹	۱۷/۸	۱۰۰/۰
با وجود روابط هم‌خانگی، لزومی برای ازدواج وجود ندارد.	۱۶/۲	۲۹/۳	۲۶/۷	۱۱/۸	۱۶	۱۰۰/۰
برای تامین نیازهای جنسی نباید لزوماً ازدواج کرد.	۱۸/۶	۲۷/۷	۲۴/۱	۱۴/۷	۱۴/۹	۱۰۰/۰
در روابط دوستی در صورتی که قصد ازدواج باشد می‌توان رابطه جنسی نیز داشت.	۱۸/۸	۲۱/۵	۱۴/۴	۷/۱	۳۸/۲	۱۰۰/۰

توزیع درصد وضعیت شیوه همسرگزینی در بین پاسخگویان

گویه‌ها	کاملاً مخالفم	مخالقم	نه موافق و نه مخالف	موافقم	کاملاً موافقم	جمع
بهتر است فرد خود شریک زندگی‌اش را انتخاب نماید.	۰/۳	۱/۸	۱۸/۱	۳۰/۶	۴۹/۲	۱۰۰/۰
انتخاب همسر باید از طریق رابطه دوستانه و مبتنی بر علاقه باشد.	۲/۴	۳/۴	۲۰/۴	۳۲/۷	۴۱/۱	۱۰۰/۰
آشنایی دو زوج قبل از آشنایی خانواده‌ها اولویت دارد.	۲/۶	۶/۸	۳۲/۷	۲۳/۳	۳۴/۶	۱۰۰/۰
تنها نظر دختر و پسر برای ازدواج کافیست.	۱۴/۴	۱۰/۷	۳۹/۸	۱۶/۵	۱۸/۶	۱۰۰/۰
احساس می‌کنم که روش‌های سنتی خواستگاری، دیگر نتیجه بخش نیست.	۱۰/۷	۱۸/۶	۲۶/۴	۱۳/۴	۳۰/۹	۱۰۰/۰
آشنایی دختر و پسر قبل از ازدواج به تحکیم بنیان خانواده کمک می‌کند.	۰/۵	۶/۵	۳۱/۲	۲۳	۳۸/۸	۱۰۰/۰

توزیع درصد وضعیت میزان اعتماد به جنس مخالف در بین پاسخگویان

گویه‌ها	کاملاً مخالفم	مخالقم	نه موافق و نه مخالف	موافقم	کاملاً موافقم	جمع
برای اعتماد کردن به جنس مخالف به زمان زیادی نیاز دارم.	۰/۵	۲/۴	۲۰/۷	۳۳	۴۳/۵	۱۰۰/۰
اعتماد کردن به انسان‌ها برای زندگی مشترک در این دوره و زمانه دشوار است.	۱/۰	۲/۶	۱۵/۷	۳۵/۹	۴۴/۸	۱۰۰/۰
به دلیل اینکه بسیاری از اصول زندگی زناشویی در چارچوب خانواده، رعایت نمی‌شود نمی‌توان به طرف مقابل، برای انتخاب همسر و ازدواج اعتماد کرد.	۱/۳	۱/۸	۲۷/۲	۳۲/۲	۳۷/۴	۱۰۰/۰
امروزه با توجه به افزایش طلاق، یافتن کسی که در سختی‌ها زندگی همراه و یاور انسان باشد، بسیار سخت است.	۱/۳	۱/۶	۸/۶	۳۶/۴	۵۲/۱	۱۰۰/۰
با توجه به دوستی‌های متعدد افراد با جنس مخالف، به سادگی نمی‌توانم به طرف مقابل به عنوان همسر آینده اعتماد کنم.	۲/۶	۳/۱	۶/۳	۳۳/۲	۵۴/۷	۱۰۰/۰
امروزه به راحتی نمی‌توان به جنس مخالف برای تشکیل زندگی اعتماد کرد.	۳/۴	۱/۶	۱۲/۶	۳۲/۲	۵۰/۳	۱۰۰/۰

نتیجه گیری و پیشنهادات

□ علی رغم تغییراتی که در وجوه مختلف خانواده و ازدواج در ایران رخ داده، اما هنوز در ایران و از جمله در تهران، خانواده گرایی و تشکیل خانواده و ازدواج مهم است (رشوند سرخکوله ۱۴۰۰، عباسی شوازی و مک دونالد ۲۰۰۸، رشوند سرخکوله ۱۳۹۷).

□ در حال حاضر ۱۲ میلیون و ۸۰۰ هزار جوان بین ۱۸ تا ۳۵ ساله در کشور مجرد هستند.

□ ۲۲۰ هزار نفر هم تا سن ۵۰ سالگی ازدواج نکرده اند و مجرد قطعی محسوب می شوند، از این تعداد ۸۲ هزار آقا و ۱۳۸ هزار خانم هستند (مرکز آمار ایران).

□ تمایل بالا به ازدواج در بین جوانان

نتیجه گیری و پیشنهادات

- ازدواج از مهم ترین مؤلفه هایی است که به شکل مستقیم روی مسئله جمعیت اثرگذار است.
- امروز در شرایطی قرار داریم که بخش مهمی از جوانان دهه شصتی در حال عبور از سن مناسب ازدواج و فرزندآوری هستند.
- بحث ازدواج جوانان و از آن مهم تر مجرد ماندن دهه شصتی ها برای مدیران و برنامه ریزان جمعیتی باید در اولویت قرار گیرد. بنابراین باید یکی از اهداف اساسی سیاست های جمعیتی رفع موانع ازدواج جوانان باشد.
- تسهیل امر ازدواج به وسیله دولت و خانواده ها
- ایجاد کارگاه های آموزشی برای خانواده ها و جوانان در جهت کمک به انتخاب درست همسر

از صبر و توجه شما
سپاسگزارم